

Umeå tingsrätt
Mark- och miljödomstolen

ANSÖKAN OM TILLSTÅND ENLIGT MILJÖBALKEN

SÖKANDE

Umeå Hamn AB, 556366-0355, c/o UKF AB, Rådhusplanaden 8, 903 28 Umeå

Ombud:

Jur kand Ulrika Sundin Bonnedahl, 070-376 10 86, ulrika.sundin.bonnedahl@umea.se
Umeå kommunföretag AB, Rådhusplanaden 8, 903 28 Umeå

SAKEN

Ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till vattenverksamhet m.m., inom Umeå hamn och farlederna 730, 731 och 733 Umeå kommun, Västerbottens län

Undertecknad får såsom ombud för Umeå Hamn AB, härefter Umeå Hamn, med stöd av bilagda behörighetshandlingar framställa följande

1. YRKANDEN

1.1 Umeå Hamn yrkar att mark- och miljödomstolen lämnar tillstånd till att inom del av fastigheterna Holmsund 2:65, Obbola s:50 och Obbola 23:330, samtliga Umeå kommun, samt inom allmänt vatten i huvudsaklig överensstämmelse med ansökan,

- a) riva ut befintliga kajanläggningar i Fodercentralsviken;
- b) anlägga och för framtiden bibehålla ny hamnyta med erosionsskydd i vattenområde i Fodercentralsviken samt i samband med anläggandet i vattenområde utföra sammanhängande muddrings- och utfyllnadsarbeten;
- c) genom muddring och sprängning fördjupa vattenområden i farled 730 till ett ramfritt djup om -12,5 meter och i farleder 731 och 733 till ett ramfritt djup av -8,5 meter (i förhållande till referensnivån RH2000);
- d) behandla avfall för byggnads- och anläggningsändamål genom att

- (i) återanvända egna i projektet uppkommande sprängsten (högst 1 000 tfm³), betongrester (högst 1 000 m³) och muddermassor av silt och morän (högst 109 000 tfm³), (avfallskod 170101 och 170506);
- (ii) återanvända egna uppkommande, i mål M 3612-20 klassade muddermassor i kategori M1:4 0-1 meter (högst 40 000 tfm³) (avfallskod 17 05 06);
- (iii) ta emot och återvinna Sjöfartsverkets i projektet uppkommande sprängsten (högst 3 000 tfm³) och muddermassor av morän (högst 25 000 tfm³), (avfallskod 170506);
- (iv) ta emot och återvinna andra externa sten- och schaktmassor (till en högsta mängd om 108 000 m³) (avfallskod 170504) för anläggningsändamål;
- (v) i anslutning till vattenarbetena genom mekanisk bearbetning återvinna avfall för bygg- och anläggningsändamål;

e) anlägga och riva ut tillfälliga bryggor samt i övrigt utföra de mindre arbeten i vatten som sammanhänger med ovan angivna åtgärder.

1.2 Umeå Hamn yrkar vidare att mark- och miljödomstolen, lämnar dispens enligt 15 kap. 29 § miljöbalken att inom det dumpningsområde som markerats i bilaga B6 dumpa upp till cirka 277 000 tfm³ muddermassor i kategori UH-B.

1.3 Umeå Hamn yrkar slutligen att mark- och miljödomstolen

- a) godkänner den upprättade miljökonsekvensbeskrivningen;
- b) fastställer arbetstiden för sökta vattenverksamheter till tio år från den dag tillståndsdomen vinner laga kraft;
- c) fastställer tiden för anmälan av oförutsedd skada i anledning av de sökta vattenverksamheterna till fem år efter arbetstidens utgång;
- d) fastställer tiden för igångsättande av den med ansökan avsedda miljöfarliga verksamheten till tio år från den dag tillståndsdomen vinner laga kraft, samt
- e) medger Umeå Hamn rätt att ta delar av fastigheterna Obbola s:50, Obbola 23:330 och allmänt vatten i anspråk för muddrings- och dumpningsarbete.

2. FÖRSLAG TILL VILLKOR

Umeå Hamn föreslår följande villkor

Allmänt villkor

1. Verksamheten ska utformas och bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad Umeå Hamn angett i ansökningshandlingarna eller särskilt uppgivit eller åtagit sig i målet.

Mindre ändringar, som inte kan antas medföra en olägenhet av betydelse för människors hälsa eller miljön, får vidtas efter samråd med och godkännande av tillsynsmyndigheten.

Kategorisering av muddermassor

2. Muddermassor från muddringsområden som framgår av figur 7 i teknisk beskrivning ska klassas enligt följande kategorier

- a) Massor av kategori UH-A, markerade med röd färg.
- b) Massor av kategori UH-B, markerade med skraffering.

Muddring

3. Miljöskopa ska användas vid muddring av samtliga UH-A-massor.

4. Vid muddring av massor där miljöskopa ska användas enligt villkor 3 får halten suspenderade ämnen, mätt i plymens riktning, som gränsvärde inte överstiga 50 mg/l, inklusive bakgrundshalt, 300 meter från mudderverket.

Vid muddring av övriga massor än de som anges i villkor 3, får halten suspenderade ämnen, mätt i plymens riktning, som riktvärde inte överstiga 100 mg/l, inklusive bakgrundshalt, 300 m från mudderverket. Om riktvärdet överskrids ska Umeå Hamn, i samråd med tillsynsmyndigheten, tillfälligt avbryta arbetet eller vidta åtgärder för att minska grumlingspåverkan.

Mätningar och uppföljning av grumling ska utföras i mätpunkter på tre olika djup varvid det högsta värdet ska användas vid jämförelse mot villkoret och med intervaller enligt upprättat kontrollprogram.

Tillsynsmyndigheten får medge högre totalhalter suspenderad substans för kortare perioder, om det kan motiveras av en kortare sammantagen arbetstid eller andra liknande skäl och om avvikelsen kan ske utan betydande olägenhet för miljön.

Externt anskaffade massor

5. Externt anskaffade sten- och schaktmassor (yrkande d) (iv)) vars föroreningsnivå inte överstiger Naturvårdsverkets riktvärden för mindre än ringa risk (Naturvårdsverkets handbok 2010:1 återvinning av avfall i anläggningsarbeten) får användas för anläggningsarbeten.

Umeå Hamn ska samråda med tillsynsmyndigheten innan externa återvunna sten- och schaktmassor vars föroreningsnivå överstiger mindre än ringa risk används och tillsynsmyndigheten får då föreskriva platsspecifika riktvärden för vilka massor som får användas.

Buller och sprängning

6. Byggbuller under arbetstiden ska begränsas så att den ekvivalenta ljudnivån utomhus vid bostadsfasad inte överstiger följande riktvärden.

<u>Ekvivalent ljudnivå, (frifältsvärde)</u>	<u>dB(A)</u>
Helgfri mån – fre (dag) Kl. 07 – 19	60
Helgfri mån – fre (kväll) Kl. 19 – 22	50
Helg dagtid Kl. 07 – 19	50
Helg kväll Kl. 19 – 22	45
Natt Kl. 22 – 07	45

Arbetsmoment som typiskt sett kan medföra momentana ljudnivåer över 70 dB(A) vid bostäder får inte utföras nattetid (kl. 22-07).

Nödvändiga koncentrerade insatser, med kort varaktighet, som ger upphov till högre ljudnivåer, får dock utföras tillfälligt under dag- och kvällstid.

Ekvivalentvärdena ska beräknas för de tider då bullrande verksamhet pågår. Angivna begränsningsvärden ska kontrolleras antingen genom omgivningsmätningar och/eller genom närfältsmätningar och beräkningar.

Tillsynsmyndigheten får medge avsteg från villkoret i enskilda fall och för begränsade perioder om det kan motiveras av en kortare sammantagen arbetstid eller andra liknande skäl och avvikelser kan ske utan betydande olägenhet för omgivningen.

7. Borrning och sprängning ska inledas med åtgärder i syfte att skrämja bort eventuella marina däggdjur och fisk som förekommer i området.

8. Sprängning får endast ske mellan 07.00-22.00.

Drivmedel och damning

9. Vid arbeten i eller i omedelbar närhet till vattenområde ska fordon och arbetsmaskiner ha tillgång till saneringsutrustning och så långt som möjligt använda drivmedel och oljor som är miljöklassade.

10. Transporter och annan hantering av fyllnadsmassor ska ske så att besvärande damning och andra olägenheter inte uppstår. Eventuellt uppkommande olägenheter i samband med arbetena ska åtgärdas i samråd med tillsynsmyndigheten.

Åtgärder för sjöfarten

11. Umeå Hamn ska tillse att åtgärder för att minska riskerna för sjötrafiken vid arbeten i vatten vidtas i tillräcklig omfattning. Samråd kring vilka åtgärder som ska vidtas ska hållas med Sjöfartsverket, lotsområde Luleå, senast åtta veckor innan arbete i vattnet påbörjas.

12. Umeå Hamn ska senast sex veckor innan arbeten i vatten påbörjas informera Sjöfartsverket, lotsområde Luleå samt Ufs-redaktionen, om arbetets omfattning och tidsplan så att informationen kan spridas vidare genom sjöfartens informationsvägar.

13. När arbeten i vatten respektive dumpning slutförts ska förändringar av strandlinje, kajer och andra nya anläggningar i anslutning till hamnen mätas in och förändringar av vattendjupet sjömäts enligt sjömnätningsstandard FSIS-44. Informationen ska inrapporteras till Sjöfartsverket, Ufs-redaktionen.

Kontroll

14. Umeå Hamn ska senast tre månader innan de tillståndspliktiga arbetena påbörjas, eller den kortare tid som tillsynsmyndigheten medger, inge ett förslag till kontrollprogram till tillsynsmyndigheten avseende de i denna dom tillståndsgivna verksamheterna och meddelade dispenserna.

Kontrollprogrammet ska bland annat möjliggöra en bedömning om villkoren och de egna åtagandena i övrigt efterlevs. I kontrollprogrammet ska mätmetod, mätpunkter, mätfrekvens och utvärderingsmetod anges.

Kontrollprogrammet ska även innehålla en muddringsplan och dumpningsplan.

2.1. Motiv till villkorsförslag

Umeå Hamn har genom Mark- och miljödomstolens dom 26 juni 2024 i mål M 3612-20 erhållit tillstånd till vattenverksamhet bestående bland annat i att utföra muddringsarbeten i den s.k. inre farleden och i anslutning till kajer, s.k. hamnbassängerna; projektet benämns *Etapp 1 och 2*. Nämnda dom vann laga kraft den 27 november 2024 genom att Mark- och miljööverdomstolen beslutade att inte meddela prövningstillstånd. I denna dom som härafter benämns "*2024 års dom*" uppställdes ett antal villkor för att bedriva nämnda muddringsverksamhet. Då Umeå Hamn bedömer det som sannolikt att de muddringsarbeten som 2024 års dom avser kan komma att bedrivas inom samma entreprenad som de åtgärder för vilka Umeå Hamn nu söker tillstånd är det viktigt att villkoren som avser sammanhängande arbeten så långt möjligt är desamma. Umeå Hamn har därför valt att i huvudsak föreslå samma villkor som beslutades i 2024 års dom.

Umeå Hamn får dock särskilt anföra följande:

Villkorsförslag 2

Umeå Hamn har valt att ändra benämningen av de kategorier av muddermassor som är aktuella. Klassificeringen följer huvudsakligen den i 2024 års dom, och beskrivs samt motiveras närmare i MKB avsnitt 2.7.2.

Villkor i 2024 års dom om tid för muddringsarbete

I 2024 års dom uppställdes ett villkor 3 som innebar att tiden för när muddring får bedrivas begränsas till perioden 15 augusti till 1 maj varje år jämte ett tillägg att muddring även får utföras under sammanhängande period av ett år.

I den nu aktuella ansökan visar MKB och underliggande rapporter att grumling till följd av planerad muddring är så begränsad att det inte är motiverat med något sommaruppehåll samt att det får anses bättre med en totalt sett kortare period av arbete än ett arbetssätt där den totala tiden av störning och exponering för grumling är längre.

3. DELEGATION

Umeå Hamn föreslår att mark- och miljödomstolen ska överlåta till tillsynsmyndigheten att enligt 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken

- a) Vid mindre ändring av verksamheten (villkorsförslag 1).
- b) Skyddsåtgärder m.m. vid muddring vid avsteg från grumlingsvillkor (villkorsförslag 4).
- c) Skyddsåtgärder, försiktighetsmått och riktvärden för användande av externt anskaffade massor (villkorsförslag 5).
- d) Vid avsteg från bullervillkor (villkorsförslag 6).

4. BAKGRUND

Umeå hamn är en av de största hamnarna i Norra Skandinavien och del av det transeuropeiska transportnätet, TEN-T. Mot bakgrund av nya industrisatsningar i norra Sverige har behovet av godstransporter ökat de senaste åren och förväntas fortsätta öka. Trafikverket har i en åtgärdsvalsstudie rekommenderat åtgärder för förbättrad kapacitet, säkerhet och tillgänglighet.

Farledsprojekt Umeå är ett samverkansprojekt mellan Umeå Hamn och staten genom Sjöfartsverket, som syftar till att höja kapaciteten och säkerheten i Umeå hamn samt anslutande farleder för att möta det växande behovet av transporter av gods och passagerare. Umeå Hamn ansöker för att utföra åtgärder inom området för allmän hamn och Sjöfartsverket ansöker i separat ansökan om tillstånd till och utför åtgärder i de allmänna farlederna fram till hamnområdesgränsen. Såväl ingivande av de båda ansökningshandlingarna som planering och utförande av åtgärderna sker dock samordnat.

Umeå Hamn har under många år bedrivit en serie utvecklingsprojekt vars gemensamma syfte är att modernisera infrastrukturen för att motsvara dagens krav, öka kapaciteten och ge de bästa förutsättningarna för en säker trafik till och från Umeå hamn.

Tidigare har Umeå Hamn sökt och beviljats tillstånd för att förbättra dels den östra sidan av hamnen, dels den västra sidan, se nedan avsnitt 5.

Förevarande ansökan avser breddning och fördjupning av farlederna genom muddring inom Umeå Hamns åtgärdsområde som ansluter till den muddring som prövats i 2024 års dom. Ansökan omfattar även ansökan om dispens från dumpningsförbudet för viss del av de uppkomna muddermassorna. Vidare ingår fortsatt utveckling av hamnens yta genom att ny hamnyta anläggs i Fodercentralsviken samt att tillstånd ges till att återanvända dels uppkomna muddermassor i Farledsprojektet, dels andra mudder-, sten- och schaktmassor.

5. TIDIGARE PRÖVNINGAR AV BETYDELSE FÖR ANSÖKAN

Tidigare domar som bedömts vara av betydelse för prövningen av förevarande ansökan, hämtade ur sökandens egna register och arkiv samt Mark- och miljödomstolens vattenbok, redovisas i bilaga E. I refererade domar förekommer också vidare hänvisningar till de tidigare vattendomar som i något avseende hänför sig till de områden som berörs av nu sökta arbeten.

6. TEKNISK BESKRIVNING

En utförlig beskrivning av den planerade verksamheten finns i den tekniska beskrivningen, se bilaga B. Nedan lämnas ett kort sammandrag av planerad verksamhet.

Ansökan avser huvudsakligen två delar; att muddra farlederna 730, 731 och 733 samt att anlägga ny hamnplan.

6.1 Muddring av farleden

Den planerade muddringen syftar till att bredda och fördjupa farlederna 730, 731 samt 733 innanför (norr om) gräns för allmän hamn. Totalt planeras muddring inom tio delområden. Muddermassorna utgörs huvudsakligen av grävbara massor, silt, grus och morän. Inom ett av muddringsområdena förekommer berg som behöver lossgöras genom sprängning innan det tas upp. Farled 730 avses att muddras till –12,5 meter ramfri nivå. Farled 731 och 733 avses att muddras till –8,5 meter ramfri nivå.

Teoretisk muddringsvolym till ramfri nivå inklusive slänter är preliminärt beräknad till cirka 289 000 tfm³ inklusive övermuddring inom en yta av totalt cirka 150 000 m². Av den totala muddringsvolymen bedöms 1 000 tfm³ utgöras av berg.

För den planerade muddringen avses i första hand enskopeverk användas vid muddring av grävbara massor. Metoden innebär att en grävmaskin på pråm, försedd med stödben stående på havsbotten, gräver upp bottenmaterial och lastar det i bottentömmande pråmar för transport. De planerade åtgärderna innefattar även sprängning av berg under havsytan i samband med muddringen.

Som nämns ovan i avsnitt 2.1, kommentar till villkorsförslag 2, har Umeå Hamn valt att ändra benämningen av de kategorier av muddermassor som är aktuella. I förevarande mål

kategoriseras muddermassorna som UH-A respektive UH-B. Halkriterier och avgränsning redovisas närmare i MKB avsnitt 2.7.2.

Delvolym (cirka):

Klass	UH-A	UH-B	Summa
Summa massor	11 000	278 000	289 000
varav lösa/silt	11 000	126 000	137 000
varav fasta/morän	0	151 000	151 000
varav berg	0	1 000	1 000

Vid muddring av UH-A-massor planeras ett enskypeverk utrustad med så kallad miljöskopa att användas. Denna hantering avser att begränsa partikelspridning till omgivande vatten.

I de fall grunda punkter kvarstår på botten efter att ett område har muddrats kan utjämning eller avjämning av botten behövas. Utjämning utförs med en form av stålbalk/stålkonstruktion monterad på en pråm. Stålbalken fungerar som en plog som flyttar bottenmaterialet för att på så sätt jämna ut höga punkter. Eventuell utjämning kommer endast att ske inom respektive muddringsområde.

6.2 Anläggande av hamnplan och återanvändning av avfall för anläggningsändamål

Umeå Hamn har ett behov av att successivt utöka sitt hamnområde.

Området vid Fodercentralsviken (Färjeläge 3/Fodercentralen) är enligt gällande detaljplan avsett för lagring och hamnverksamhet. Området är en viktig del i den expansion som hamnen genomgår för att kunna tillgodose regionens ökade behov av lagringsytor. Dess närhet till det intermodala navet som utgörs av kajen vid Gustafs Udde, Färjeterminalsområdet, E12:an och den nya järnvägsterminalen vid Hillskär, gör ytan till strategiskt viktig för den fortsatta utvecklingen av hamnen.

Idag utgörs området av en kvarlämnad vik mellan tidigare utfyllnader där det naturliga djupet möjliggjort angörandet till en kaj. Kajen används endast sporadiskt och är inte dimensionerad för dagens laster, till exempel kranlaster.

I samband med utfyllnaden skapas en möjlighet att nyttiggöra mudder- och andra massor.

Den nya hamnytan i Fodercentralsviken beräknas bli cirka 26 000 m² och anläggs genom utfyllnad av befintligt vattenområde innanför en vall efter att befintliga kajkonstruktioner rivits ut och viss muddring skett för att anlägga en stabil vall. Den utrivna betongen avses att sönderdelas och användas som fyllning i viken.

Vallen anläggs av krossmaterial och förstärks på utsidan med ett erosionsskydd samt täcks på insidan av en s.k. betongmadrass. Därefter fylls området etappvis med massor för att nå en nivå av +2,5 meter för att komma i jämn nivå med omgivande markområde.

Sammanlagt beräknas cirka 212 000 tfm³ massor behövas för att anlägga hamnytan. Därutöver avses upp till 50 000 m³ massor att anbringas som överlast för att påskynda sättningen av de muddermassor som avses att användas.

Umeå Hamn avser att så långt möjligt ur geotekniska, logistiska och miljömässiga aspekter återanvända muddermassor som uppkommer i dels Farledsprojektet, och då såväl Umeå Hamns som Sjöfartsverkets, dels Umeå Hamns muddermassor från Etapp 1 och 2 som klassats som M1:4 0-1 meter. Vidare vill Umeå Hamn ha möjligt att återanvända schakt- och stenmassor som kan uppkomma i andra projekt och som uppfyller godkända riktvärden för föroreningar med avseende på planerad användning.

6.3 Dumpning av muddermassor

De UH-B-massor som inte kan nyttiggöras för utfyllnad av Fodercentralsviken planeras dumpas till havs vid dumpningsplats Klinten där det finns en långsträckt djupränna. Djuprännan är cirka 1 700 meter lång och har en genomsnittlig bredd på cirka 170 meter. Som mest uppgår djupet till 33 meter.

Totalt uppkommer cirka 289 000 tfm³ muddermassor inklusive berg och avsikten är att återanvända upp till 111 000 tfm³, men då återanvändningen är beroende av olika omständigheter kan det uppstå behov av att dumpa upp till 277 000 tfm³ muddermassor klassificerade som UH-B-massor, varav upp till cirka 126 000 tfm³ består av lösa sediment och cirka 151 000 tfm³ utgörs av morän.

Muddermassor kommer att transporteras i täta pråmar till dumpningsområdet, där de lossas genom botten tömning. Massorna kommer att placeras enligt en upprättad dumpningsplan, med syfte att uppnå en så jämn botten som möjligt när dumpningen avslutats.

7. RÅDIGHET

Den vattenverksamhet som Umeå Hamn söker tillstånd att få bedriva är huvudsakligen belägen inom den egna fastigheten Holmsund 2:65, Umeå kommun, och sökanden har därigenom rådighet.

Sökt vattenverksamhet kommer att bedrivas inom följande fastigheter:

Fastigheter/samfälligheter	Ägare	Åtgärd
Umeå Holmsund 2:65	Umeå Hamn AB	Muddring, anläggande av hamnyta
Obbola s:50	Samfälld mark Obbola by	Muddring

Obbola 23:330	Uppgift saknas	Muddring
Allmänt vatten		Muddring, dumpning

7.1 Vattenrättslig rådighet

Umeå Hamn för diskussioner med Obbola by avseende rätt att utföra den muddring som ansökan avser och bedömer att ansökan kan kompletteras med sådant nyttjanderättsavtal under februari månad.

Fastighetsregistret saknar uppgift om lagfaren ägare av Obbola 23:330.

Den vattenverksamhet som Umeå Hamn söker tillstånd för behövs för allmän hamn och sökanden har därigenom erforderlig rådighet för vattenverksamheten med stöd av 2 kap. 4 § fjärde punkten lag (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

7.2 Rådighet över allmänt vatten

Ansökan innebär även åtgärder inom allmänt vatten såvitt avser dels muddringsarbeten (arbetsområden 52 och 54), och dels den dumpning av muddermassor som ska ske vid dumpningsplatsen Klinten. Umeå Hamn har därför tillsammans med Sjöfartsverket ansökt om s.k. rådighetsmedgivande från Kammarkollegiet men ett sådant har ännu inte inkommit. Bedömningen är att detta kan erhållas under februari månad.

8. PLANFÖRHÅLLANDEN OCH STRANDSKYDD

De platser som förevarande ansökan avser är belägna såväl inom som utom detaljplanelagt område. Flera detaljplaner gäller för de områden där de sökta åtgärderna ska utföras:

Detaljplan	Ändamål i planen	Planerad åtgärd
2480 K-P108/1968, lagakraftvunnen den 11 december 1967	Vattenområde	Muddring
2480 K-P04/235, lagakraftvunnen den 16 november 2004	Hamn	Muddring
2480 K-P85/1974, lagakraftvunnen den 13 maj 1974	Hamnändamål/Upplag	Anläggande av hamnyta
2480 K-P2020/11, lagakraftvunnen den 22 juli 2020	Vattenområde, Hamn	Muddring

De sökta verksamheterna bedöms inte strida mot gällande detaljplaner.

Arbete pågår med att anta en ny detaljplan för hela hamnområdet samt del av farlederna. Detaljplanen antogs av Byggnadsnämnden den 10 december 2025 och överlämnas till Umeå

kommunfullmäktige för antagande inom kort. Umeå Hamn åtar sig att hålla domstolen informerad om denna process. De sökta åtgärderna kommer inte heller att strida mot denna detaljplan.

Generellt strandskydd gäller inom 100 meter från strandlinjen både upp på land och ut i vattnet. Av MP 10 § följer att strandskydd inte gäller för områden som ingick i stadsplaner den 30 juni 1975. I detaljplan år 2020 har strandskyddet upphävts. Strandskyddet har däremot inte upphävts i detaljplan år 2004, vilket innebär att muddring kommer att ske inom ett område inom vilket strandskydd råder.

För det fall domstolen skulle anse att muddringsåtgärden inom detaljplan från år 2004 kräver strandskyddsdispens menar Umeå Hamn att yrkandet om tillstånd får anses innefatta ett yrkande om dispens från strandskyddet och att något särskilt dispensyrkande inte krävs enligt 7 kap. 16 § 2 p miljöbalken.

Genom den nya detaljplanen kommer strandskyddet att upphävas för såväl kvartersmark som etthundra meter utanför kvartersmarkens gräns, vilket samtliga åtgärder kommer att utföras inom områden där strandskyddet har upphävts alternativt inte råder.

Mot bakgrund av ovanstående söker Umeå Hamn inte om strandskyddsdispens.

9. TILLÅTLIGHET

9.1 Miljöbalkens allmänna hänsynsregler

I 2 kap. miljöbalken anges de hänsynsregler som ska tillämpas för att förebygga, hindra eller motverka att en verksamhet eller åtgärd medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. De åtgärder och arbetssätt som beskrivs är kopplade till den planerade verksamheten och uppfyller förpliktelseerna som följer av miljöbalkens allmänna hänsynsregler. Hänsynsreglerna som har bedömts vara aktuella i detta fall är:

Kunskapskravet (2 kap. 2 §)

Umeå Hamn har lång erfarenhet av och därmed kunskap om den typ av åtgärder som ansökan avser samt den inverkan som verksamheten kan ha på människors hälsa och miljön.

Anlitade entreprenörer kommer ges erforderlig utbildning samt information om tillståndet och underliggande handlingarna.

Genom egenkontroll kommer Umeå Hamn hålla sig underrättad om verksamhetens påverkan på miljön och därmed kan också verksamheten planeras för att motverka att skada uppkommer.

Försiktighetsprincipen och principen om bästa möjliga teknik (2 kap. 3 §)

Umeå Hamn har utrett behovet av skyddsåtgärder och försiktighetsmått som får anses erforderliga för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I teknisk beskrivning och miljökonsekvensbeskrivning finns dessa utredningar samt en beskrivning av de olika skyddsåtgärder och försiktighetsmått som Umeå Hamn avser att vidta.

Hushållnings- och kretsloppsprincipen (2 kap. 5 §)

Umeå Hamn avser att återanvända uppkomna muddermassor i anläggandet av hamnytan för att därigenom uppnå två viktiga hushållningsprinciper. Genom att använda uppkomna massor behöver inte ändliga berg- och grusresurser användas och därmed undviks även tillhörande transporter för dessa. Vidare undviks att de muddermassor och övrigt avfall som uppkommer i projektet behöver transporteras bort för deponering.

Lokaliseringsprincipen (2 kap. 6 §)

Umeå hamn har som beskrivits i bland annat den tekniska beskrivningen varit lokaliserad till denna plats i närmare sjuttio år. Att hitta någon annan placering av hamnen har inte varit aktuellt. Lokaliseringen är därtill väl förankrad i kommunens översiktsplan och Umeå hamn utgör ett riksintresse.

Farledernas lokalisering bestäms av Sjöfartsverket i enlighet med lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn. Bredden på farlederna bestäms utifrån de simuleringar som utförts och som redovisas i Teknisk beskrivning, avsnitt 3, och MKB avsnitt 7.3.3. Detta innebär sammantaget att någon annan lokalisering av muddringen i farleden inte bedömts som rimlig.

Hamnytans lokalisering till den s.k. Fodercentralviken har föregåtts av en alternativutredning, vilken beskrivs i MKB avsnitt 7.3.1. Umeå Hamn menar att den föreslagna lokaliseringen av hamnytan är mest lämplig med hänsyn till ändamålet och för att kunna uppnå syftet med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis menar Umeå Hamn att verksamheten kommer kunna bedrivas på ett sådant sätt att de i 2 kap. miljöbalken föreskrivna allmänna hänsynsreglerna uppfylls.

9.2 Riksintresse

Umeå hamn och farleden från fyren Väckaren till hamnen är klassade som riksintressen för kommunikationer. Umeälvens mynningsområde, Umeås skärgård och Holmön är utpekade som

riksintresse för yrkesfiske. Utanför själva farleden finns några identifierade fartygs-/båtlämningar med betydelse för kulturmiljö. De olika riksintressena har utretts och beskrivits i MKB, särskilt avsnitt 2.3 och 9.

Riksintresse kommunikation

Syftet med riksintresset för kommunikation är att skydda anläggningarna mot åtgärder som kan försvåra tillkomsten eller nyttjandet av dessa.

Umeå hamn och farlederna 728, 730, 731, 732 och 733 från fyren Väktaren till hamnen är utpekade som riksintressen för kommunikation (sjöfart) enligt 3 kap. 8 § miljöbalken. Farlederna ingår delvis i det transeuropeiska transportnätet (TEN-T), det vill säga viktiga transportstråk inom Europeiska unionen.

Verksamhetsområdet berörs även av riksintresse för befintlig väg (väg E12) samt järnväg.

Planerade åtgärder bedöms innebära en positiv konsekvens för sjöfarten som är av riksintresse i området. Genom kapacitets- och säkerhetshöjande åtgärder i hamnen och farleden förbättras möjligheterna för att upprätthålla och öka hamnverksamhetens godshantering via fartygstransporter. Skulle projektet inte genomföras bedöms det på sikt innebära negativa konsekvenser för hamnens konkurrenskraft och även innebära ett miljömässigt sämre alternativ, se MKB avsnitt 7.1.

Riksintresse yrkesfiske

Umeälvens mynningsområde, Umeås skärgård (Täftefjärden) och Holmön är utpekade som riksintresse för yrkesfiske enligt 3 kap. 5 § miljöbalken. Syftet med riksintresset är att så långt möjligt skydda mot åtgärder som påtagligt kan försvåra bedrivandet av näringen.

Fiskarter viktiga för fiskenäringen är främst lax, sik, strömming, abborre och siklöja. Lekområden för kommersiellt fångade arter finns i skärgårdarna och innerfjärdarna av Bottenviken. Det bedrivs idag ett yrkesfiske med exempelvis fasta redskap i anslutning till farleden.

Åtgärderna berör riksintresse för yrkesfiske under anläggningsskedet. Påverkan är lokal och begränsad i tid och de långsiktiga möjligheterna att nyttja området på samma sätt som idag (nollalternativet) kommer inte att förändras till följd av planerad verksamhet.

Riksintresse friluftsliv

Området för planerad verksamhet berör inga riksintressen av betydelse för friluftsliv, eller andra områdesskydd avseende friluftsliv och rekreation. Närmaste utpekade riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken ligger vid Holmön, cirka 20 km från föreslaget dumpningsområde.

Hamnområdet utgör idag en attraktiv rastplats för flera fågelarter, vilket gör området populärt för fågelskådning. Tillgängligheten till delar av hamnområdet är dock begränsad av säkerhetsskäl.

Närmaste utpekade riksintresse för friluftsliv ligger cirka 20 km från verksamhetsområdet och bedöms inte påverkas under vare sig drift- eller anläggningsskedet. Grumling, sedimentation och höga bullernivåer till följd av arbetena kommer inte nå dessa områden.

Sammanfattningsvis

De planerade åtgärderna bedöms sammantaget inte medföra skada på något riksintresse. I anläggningsskedet påverkar utbyggnaden i viss mån yrkesfisket. Umeå Hamn anser dock inte att dessa störningar är av sådan art att tillåtligheten av åtgärderna påverkas. I händelse av kolliderande riksintressen ska företräde ges för en sådan användning som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning. Då det inte föreligger någon risk för att något motstående riksintresse påverkas långsiktigt föreligger inget hinder mot den sökta verksamheten.

9.3 Miljökvalitetsnormer

De planerade arbetena berör två ytvattenförekomster med miljökvalitetsnormer, enligt Havsmiljödirektivet, Fjärdgrundsområdet och Österfjärden. Det finns inga grundvattenförekomster inom verksamhetsområdet. Miljökvalitetsnormerna har utretts och beskrivits i MKB, särskilt avsnitt 2.4 och 10.4.

De utredningar som har utförts inom projektet visar att ingen av de relevanta kvalitetsfaktorerna eller parametrarna kommer att erhålla en otillåten försämring i och med planerade åtgärder. Planerade åtgärder bedöms heller inte äventyra möjligheten att uppnå fastställd MKN god ekologisk status 2039 eller MKN god kemisk ytvattenstatus för Österfjärden.

10. MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING

En miljökonsekvensbeskrivning har upprättats av Umeå Hamn, se [bilaga C](#). Nedan ges endast en kortfattad sammanfattning av förmodade miljökonsekvenser.

10.1 Utsläpp i vatten, grumling och sedimentation

Muddringsarbetena förväntas ge upphov till en tillfälligt ökad grumling i vattenmiljön som kan ge upphov till spridning av föroreningar. För att minska grumling och spridning av föroreningar kommer miljöskopa att användas vid muddring av UH-A-massor. Föreslagna villkor avseende grumling kommer även att begränsa effekterna av grumlingen.

Den nya hamnytan vid Fodercentralsviken kommer att tätas med betongmadrass på insidan för att förhindra eventuellt läckage av föroreningar från utfyllnadsmassor. Genom att vid anläggandet av hamnytan först uppföra en vall mot Umeälven begränsas grumlingen och spridning av partiklar till älven, där användningen av en bubbelridå ytterligare begränsar grumlingen.

Sedimenttransport och spridning av partiklar beräknas i huvudsak bli begränsad till arbetsområdena och bedöms inte påverka fågelskär, potentiella lek- och yngelplatser för fisk eller bottenfauna.

10.2 Undervattensbuller

Den befintliga trafiken i farleden genererar redan i dagsläget en bullerpåverkan, vilket sannolikt påverkar hur fisk och säl rör sig i området. Den störning som potentiellt kan uppstå till följd av buller i anslutning till mudderverk och pråm bedöms bli begränsad då det buller som uppkommer är både tillfälligt och lokalt.

För att begränsa konsekvenserna av sprängning kommer Umeå Hamn att använda akustisk signal eller ramp-up för att skrämma bort marina däggdjur och fisk från berört arbetsområde inför sprängning.

10.3 Fisk

Det kan förväntas finnas både stationära och vandrande fiskarter i och i närheten av arbetsområdena och dessa kan påverkas av såväl grumling och sedimentation som undervattensbuller. Vuxna fiskar kan tillfälligt undvika områden där muddring och dumpning sker. Det finns inga tydliga gränser för när negativ påverkan på fisk uppstår. Faktorer som grumlingshalter och grumlingens varaktighet har betydelse. Den modellering som Umeå Hamn låtit utföra, bilaga C2 till MKB, visar att grumlingen huvudsakligen kommer att vara begränsad till muddrings- och dumpningsområdena. De planerade arbetena bedöms inte medföra negativ påverkan på potentiella lekplatser för fisk, varken i form av grumling eller överlagring av sediment.

10.4 Luftburet buller

Luftburet buller kommer att uppkomma till följd av framför allt muddrings- och dumpningsarbeten. Beräkningar visar att generella riktvärden för buller riskerar att överskridas vid en beräkningspunkt i ett teoretiskt worst case-scenario med två mudderverk som arbetar nära varandra. Genom att planera arbetet så att detta inte sker kan arbetet utföras utan risk för överskridande. Då bullerpåverkan begränsas i tid eftersom mudderverk flyttas mellan muddringsområden med jämna mellanrum, bedöms påverkan vid bostäder bli liten.

Buller från transporter och sprängningsarbeten beräknas ligga under gällande riktvärden. Sammantaget bedöms de negativa konsekvenserna för boendemiljön bli små.

10.5 Sammanfattning

Ansökt verksamhet bedöms endast ge upphov till tillfälliga miljökonsekvenser under arbetenas utförande. De negativa konsekvenserna bedöms som små och riskerar inte äventyra uppfyllandet av miljömål, varken nationellt eller lokalt.

Då bedömningen är att antalet fartygsrörelser kan minska genom att istället större fartyg kan anlägga hamnen medför åtgärderna positiva effekter i driftskedet. Att fartygsvolymer sammantaget kan öka möjliggör mer hållbara transportsätt.

11. SAMRÅD

Umeå Hamn har genomfört samråd i enlighet med vad som föreskrivs i 6 kap. miljöbalken. För samrådsredogörelse m.m, se underbilaga till MKB, [bilaga C.1](#).

12. ARBETSTID

Umeå Hamn bedömer att en arbetstid om tio år från lagakraftvunnen dom kan bli nödvändig. Arbetstiden omfattar inte enbart muddring utan även anläggningsarbeten avseende hamnytan. Även om avsikten är att påbörja arbetena så snart som tillståndet medger kan omständigheter som upphandlingsförfarande, brist på muddringsutrustning, samordning med Sjöfartsverket, inkluderat verkets upphandlingsprocess, samt klimat- och årstidsvariationer och andra oförutsedda omständigheter innebära att det uppstår ett behov av en så pass lång arbetstid.

13. OFÖRUTSEDD SKADA

Umeå Hamn föreslår att anspråk i anledning av oförutsedd skada av vattenverksamheten ska framställas senast fem år efter arbetstidens utgång.

14. IGÅNGSÄTTNINGSTID

Igångsättningstiden för behandling av avfall hör huvudsakligen samman med arbetena i vatten, men det kan även vara fråga om att det ytligaste lagret kan anbringas först när andra externa massor finns tillgängliga. Umeå Hamn anser att en igångsättningstid bör fastställas till tio år från det att domen vunnit laga kraft.

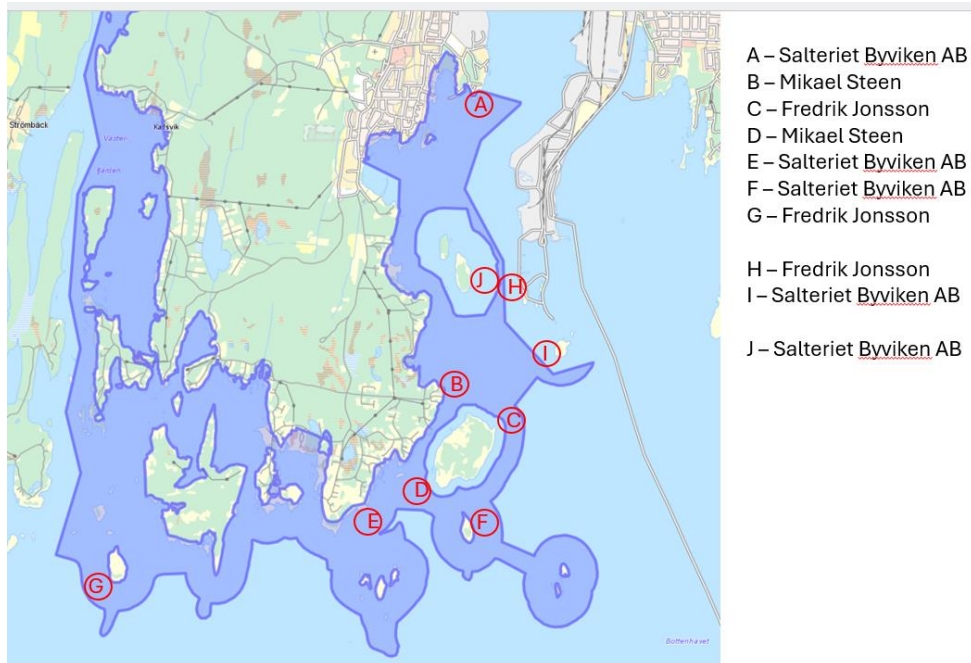
15. KONTROLL

Miljöbalkens bestämmelser om egenkontroll är tillämpliga på verksamheten. Ett förslag till kontrollprogram har bilagts, bilaga D, och kommer som anges i villkor 15 ovan att inges till tillsynsmyndigheten.

16. SAKÄGARE

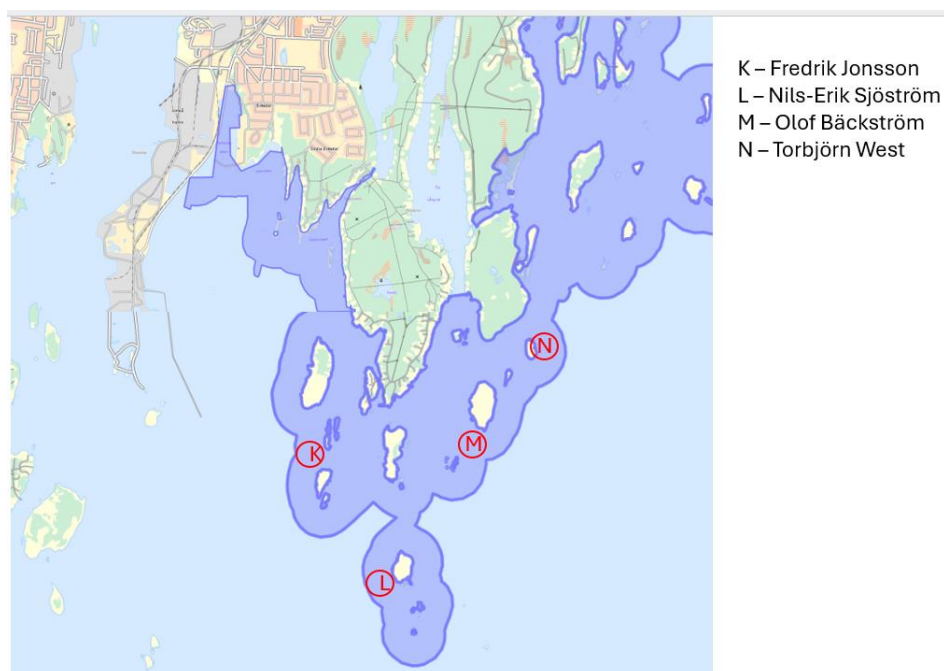
Ansökan om vattenverksamhet ska innehålla uppgift om huruvida det finns fastigheter som berörs av vattenverksamheten eller inte och i förekommande fall namn och adress på ägarna och berörda innehavare av särskild rätt till fastigheterna, s.k. sakägare. Dessa redovisas i bilaga F. Utöver ägare och i 22 kap. 1a § 1p angivna rättighetsinnehavare för direkt berörda fastigheter, dvs. fastigheter inom vilka Umeå Hamn avser att bedriva verksamhet, har även yrkesfiskare angetts. Det är dock Umeå Hamns uppfattning att för att en yrkesfiskare ska anses vara berörd enligt 9 kap. 2 § lagen om särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, och därmed sakägare, så måste de vidkännas någon form av olägenhet, t.ex. grumling.

Umeå Hamn har från Obbola by, som förvaltar Obbola s:50, inhämtat att det för närvarande finns följande fiskearrenden inom Obbola s:50, se A-G i figur 1. Obbola by upplåter därutöver, med stöd av överenskommelse med Umeå Hamn som ägare av Holmsund 2:65, ytterligare två fiskearrenden i figur 1 benämnda H-I. Avtalet mellan Umeå Hamn och Obbola by medger Obbola by rätt att bedriva fiske och upplåta rätt till fiske ”som är möjlig med hänsyn till den framtida utbyggnaden och användningen av området” samt stadgar att vare sig Obbola by eller dess arrendatorer har rätt till ersättning för skador eller intrång som kan orsakas av hamnområdets framtida utbyggnad eller användning. Vidare har Obbola by upplåtit fiskearrende för område J inom en fastighet som såvitt Umeå Hamn uppfattat inte förvaltas av byn.

Figur 1, Bild utvisande fiskearronden från Obbola by

Umeå Hamn har uppgift om att följande fiskeplatser finns inom de samfällda områdena Holmsund S:17 och Holmsund S:35, se figur 2, vilka båda förvaltas av Lövö by samfällighetsförening.

Figur 2, Bild utvisande fiskeplatser inom vatten som förvaltas av Lövö by

Umeå Hamn avser alltså inte att bedriva någon faktisk verksamhet inom områden för vilka nyttjanderätt har upplåtits.

Av den gjorda utredningen avseende Potentiell påverkan på fisk och fiske (Fiskutredningen), bilaga C.7.3 till MKB, finns en uppgift (avsnitt 3.2.1) som anger att Fredrik Jonsson har fällor

”mellan Obbola Storbådan och Ullmanshällorna”. Umeå Hamn känner inte till exakt placering, se figur 3 över allmänt vatten, men bedömningen är att platsen inte kommer att påverkas.

Figur 3, Bild utvisande dumpningsområdet samt platserna Obbola Storbådan och Ullmanshällorna

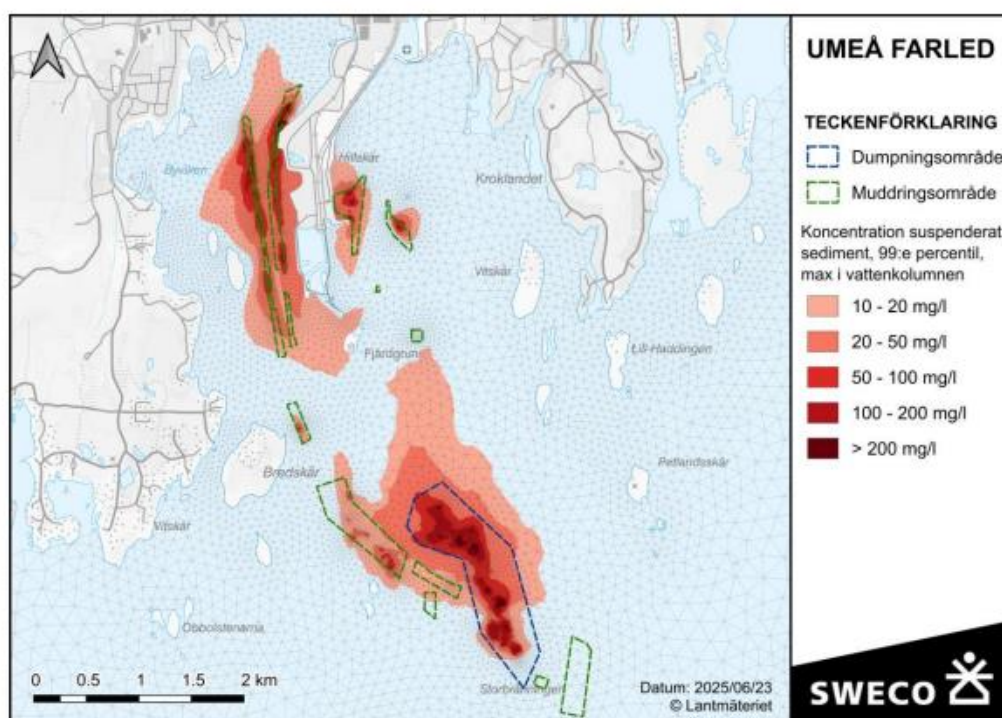
Umeå Hamn har från Havs- och vattenmyndigheter inhämtat vilka fiskare som innehar fiskelicenser samt uppgifter om fångst, se bilaga F.1. Innehavare av fiskelicenser är:

- Nils-Erik Sjöström
- Obbola Fisk AB (bolaget ägs av Mikael Steen)
- Olof Bäckström
- Torbjörn West

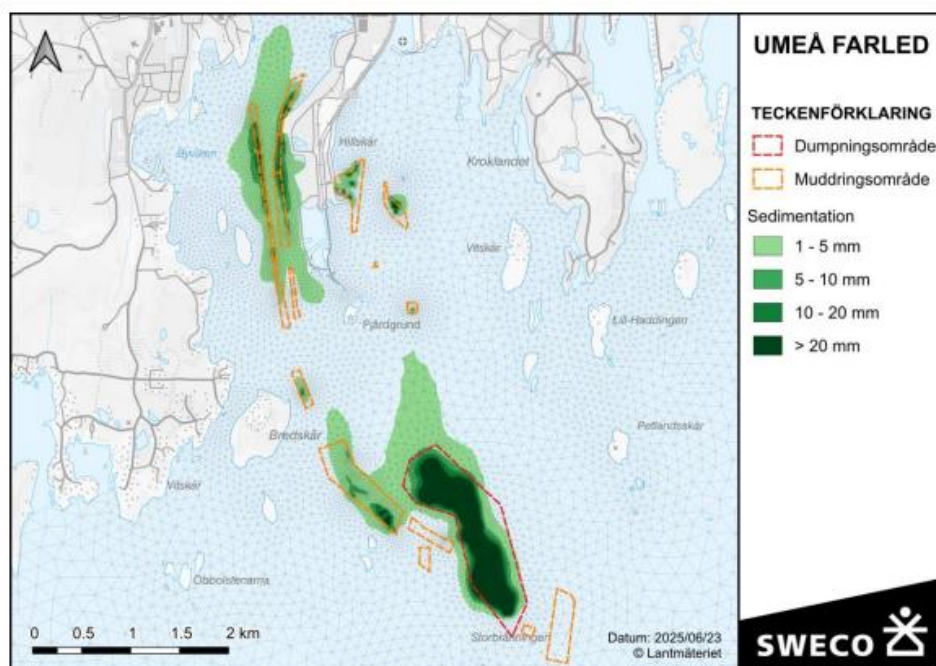
Umeå Hamn och Sjöfartsverket har utöver Fiskutredningen låtit utreda sedimenttransport, bilaga C.2 till MKB.

Av Fiskutredningen framgår att det inte finns några tydliga gränser för när grumling påverkar fisk, men bedömningen är att koncentrationer högre än 20 mg/l i mer än 2 till 4 veckor bör undvikas (se p 3.3. i nämnda utredning). Vidare framgår att övertäckning av någon millimeter sediment kan påverka överlevnaden av lagd rom.

Av spridningsutredningen framgår bl.a. följande i figur 4-7 och 4-13 i nämnda bilaga, se nedan. Umeå Hamn menar att fasta fiskeredskap belägna på platser där koncentrationen understiger 10 mg/l eller där pålagringen bedöms bli mindre än 1 mm, inte kan anses påverkas.

Figur 4-7: Karta över 99:e percentilen av sedimentkoncentration på det maximala vattendjupet i vattenpelaren under hela muddringsförloppet. Eftersom kartan är en statistisk sammanslagning över hela modellsimuleringens längd är det viktigt att notera att alla markerade områden inte har förhöjd

Figur 4-13: Sedimentation efter avslutad muddring och dumpning. Det framgår att sedimentation över 5 mm endast förekommer i direkt anslutning till muddrings- eller dumpningsområdena (jämför Figur 2-2).

Utifrån nämnda rapporter kan konstateras att endast fiskeplatserna ovan benämnda A, H, I och J bedöms kunna påverkas av grumling eller sedimentation som kan påverka fisk, och därmed fisket, till följd av Umeå Hamns verksamhet. De inom Umeå Hamns fastighet belägna platserna H och I kan dock endast nyttjas i den mån hamnens verksamhet inte förhindrar

detta. Då det är en sådan situation som nu uppkommer menar Umeå Hamn att dessa fiskeplatser inte ska beaktas i fråga om sakägarställning. Berörd sakägare är alltså endast arrendatorn av fiskeplats A, dvs. Salteriet Byviken AB; möjligen även fiskeplats J som har samma arrendator.

Särskilt om ersättning

Fiskeplatserna ovan benämnda H och I är belägna inom Umeå Hamns fastighet och omfattas således av det avtal som nämns ovan om att arrendatorerna inte har rätt till någon ersättning till följd av eventuell skada.

Det förefaller oklart med vilken rätt fiskeplats J nyttjas och Umeå Hamn är därför av uppfattningen att denna fiskeplats inte kan ligga till grund för någon ersättning.

I samband med att Umeå Hamns ansökan om tillstånd till bl.a. vattenverksamhet för projektet Etapp 1 och 2 prövades träffade Umeå Hamn avtal med de yrkesfiskare som förde talan i det målet, dvs. med Olof Bäckström, Nils-Erik Sjöström, Obbola Fisk aktiebolag och Fredrik Jonsson. För Nils-Erik Sjöström innefattades dennes helägda bolaget Salteriet Byviken AB, för Fredrik Jonssons dennes bolag Trosa Fiskeri Aktiebolag och likaså Mikael Steen som ägare av Obbola Fisk aktiebolag. Avtalet innebär att parterna kom överens om att nämnda yrkesfiskare skulle erhålla ersättning för det av yrkesfiskarna uppgivna skador och olägenheter som arbetena i Etapp 1 och 2 innebär. Umeå Hamn avser att samordna genomförandet av Etapp 1 och 2 med de åtgärder som bolaget nu söker tillstånd för. Genom det träffade avtalet får innehavaren av fiskeplats A anses vara kompenserad fullt ut för förlust av fiske under perioden, varför det inte bedöms finnas något ytterligare ersättningsgill skada för yrkesfisket, förutsatt att arbetena sker samma år.

Separat har Umeå Hamn träffat avtal med fiskare Torbjörn West med likalydande innehåll. Såvitt Umeå Hamn känner till är dock hans fiskeplats belägen så långt bort att han inte riskerar att påverkas.

Vad som anförts i tidigare stycke om innebörden av träffade avtal menar Umeå Hamn ska gälla även för andra yrkesfiskare som omfattas av avtalen.

Umeå Hamn anser att fastigheterna Holmsund s:17 och Holmsund s:35 inte påverkas på något sätt. I den delen vill Umeå Hamn dock även anföra följande. Mellan Umeå Hamn och Lövä by finns ett avtal varigenom Lövä by till Umeå Hamn upplåter rätten att förfoga över och förvalta Lövä bys tillhöriga fisken med åtagande för Umeå Hamn att upplåta nyttjanderätt till enskilda fiskare med undantag för de perioder då muddringar och andra arbeten i anslutning till hamnen riskerar att förorsaka skada på fiske alternativt att nyttjanderättshavaren avstår från ersättning för eventuell skada på fiske.

Mot bakgrund av ovanstående erbjuder Umeå Hamn ingen ersättning.

17. AVGIFTER

Kostnaden för att utföra den sökta vattenverksamheten har uppskattats till cirka etthundra-sjuttio miljoner (170 000 000) kronor. Prövningsavgiften torde därför kunna bestämmas till fyrahundratusen (400 000) kr.

Faktura avseende kostnader för kungörelser m.m. i målet ska ställas direkt till sökanden under följande adress: Umeå Hamn AB, Mikael Isaksson, adress som ovan.

18. HANDLÄGGNINGSFRÅGOR

Till aktförvarare föreslås Therese Stellén, Stadshuset, 903 25 Umeå, besöksadress Skolgatan 31a, Umeå; therese.stellen@umea.se. Telefonnummer till reception 090-16 11 00.

Umeå den

Ulrika Sundin Bonnedahl

Bilagor:

Behörighetshandlingar

- A. Kartor
- B. Teknisk beskrivning jämte underbilagor
- C. Miljökonsekvensbeskrivning jämte underbilagor
- D. Principiellt kontrollprogram
- E. Sammanställning av domar
- F. Sakägarförteckning jämte underbilaga